

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет філології

Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальне та слов'янське мовознавство

Рівень вищої освіти – *другий (магістерський)*

Освітня програма «Польська мова та література»

Спеціальність 035 Філологія

035.033 Слов'янські мови та літератури
(переклад включно), перша – польська

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Програмні компетентності та результати навчання
5. Організація навчання
6. Система оцінювання навчальної дисципліни
7. Політика навчальної дисципліни
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Загальне та слов'янське мовознавство
Викладач (-і)	доц. Воробець Олексій Дмитрович
Контактний телефон викладача	+380979902159
Е-mail викладача	oleksii.vorobets@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	лекції, практичні заняття, самостійна робота
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro
Консультації	Очні консультації: 2 години на тиждень (вівторок 13:30 год., 410 ауд.)
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>«Загальне та слов'янське мовознавство» – завершальний і узагальнюючий курс в системі мовної підготовки студентів філологічних факультетів. Якщо метою пропедевтичного курсу «Вступ до мовознавства» є опанування основних понять і методів науки про мову, то метою курсу «Загальне та слов'янське мовознавство» є представлення мовознавства як системи наукового знання про мову в складі філології, розгляд методології мовознавства як гуманітарної науки, основних напрямів і перспектив фундаментальних і прикладних досліджень мови.</p> <p>Зміст дисципліни охоплює розгляд: 1) місця мовознавства в системі філологічних дисциплін; 2) предмета мовознавчого дослідження; 3) методології мовознавства; 4) теорії наукового і практичного застосування науки про мову; 5) напрямів і шкіл мовознавства.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>3.1 Метою курсу «Загальне та слов'янське мовознавство» є опанування лінгвістичної теоретичної бази з врахуванням попереднього навчального досвіду, поглиблення знань студентів щодо основних загальнолінгвістичних проблем, сформування цілісних уявлень про лінгвальну діяльність, мову і мовлення.</p> <p>3.2 Цілі курсу «Загальне та слов'янське мовознавство» є ознайомлення й засвоєння студентами-випускниками:</p> <ul style="list-style-type: none"> предмета, завдань і значення мовознавства, його місця в системі наук; природи мови, її сутності й функцій; структурно-системної організації мови; соціальну зумовленість розвитку й функціонування мови; закономірностей історичного розвитку мови; методів і прийомів наукового дослідження мови. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>4.1. У процесі вивчення курсу «Загальне та слов'янське мовознавство» ви зможете набути інтегральних, загальних компетентностей:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; ✓ здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; ✓ здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ✓ здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). 	

- та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:
- ✓ здатність вільно орієнтуватись в різних лінгвістичних напрямках і школах;
 - ✓ здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки;
 - ✓ здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань;
 - ✓ здатність вільно користуватись спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень;
 - ✓ усвідомлення ролі експресивних, емоційних логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

4.2 Результати навчання:

- ✓ упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною (польською) мовами;
- ✓ застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації;
- ✓ характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації;
- ✓ аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрямки і школи в лінгвістиці;
- ✓ використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

5. Організація навчання

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Перший	035 Філологія 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська	Перший	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Літерат ура	Завдання, год	Вага оцінки	Термін викона ння
------------	------------------	----------------	---------------	----------------	-------------------------

<p>Тема 1. Предмет, зміст і основні завдання загального мовознавства.</p> <p>1.1. Допорівняльно-історичне мовознавство.</p> <p>1.2. Індійське мовознавство. Граматика Паніні.</p> <p>1.3. Мовознавство Давньої Греції та Риму. Китайське граматичне вчення.</p> <p>1.4. Всезагальна раціональна граматики А. Арно і К. Лансло і її роль у становленні загального мовознавства.</p> <p>1.5. Питання філософії мови в працях Ф. Бекона, Р. Декарта, Д. Локка, Г. Лейбніца.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>1, 2, 3, 4, 5</p>	<p>Проблемні завдання:</p> <p>1. Чим зумовлене виникнення мовознавства в Давній Індії та Давній Греції?</p> <p>2. Охарактеризуйте стан лінгвістичної думки Західної Європи в середні віки.</p>	<p>Максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 2. Зародження порівняльно- історичного мовознавства. Лінгвістична концепція В. фон Гумбольдта.</p> <p>2.1. Передумови виникнення порівняльно-історичного методу.</p> <p>2.2. Ф. Бопп, Я. Грім, Р. Раск – основоположники порівняльно-історичного мовознавства. Характеристика їхніх основних праць, напрямів лінгвістичних досліджень.</p> <p>2.3. Філософські основи лінгвістичної концепції В. фон Гумбольдта.</p> <p>2.4. Мова як діяльність і творче начало.</p> <p>2.5. Мова і дух народу.</p> <p>2.6. Проблема співвідношення мови і мислення. Питання походження і розвитку мови.</p> <p>2.7. Типологічна класифікація мов.</p> <p>2.8. Вчення про внутрішню форму мови. Антиномії мови за Гумбольдтом.</p> <p>2.9. Вплив ідей Гумбольдта на розвиток мовознавства.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>1, 2, 4, 5, 6</p>	<p>Проблемне завдання: 1. Чому В. Гумбольдта вважають основоположником загального мовознавства?</p>	<p>Максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 3. Лінгвістична концепція Ф. де Соссюра.</p>	<p>Лекція, практичне</p>	<p>1, 3, 4, 5, 8</p>	<p>Проблемні завдання:</p>	<p>Максимальна</p>	<p>Протягом семестру</p>

<p>Структуралізм і генеративізм. 3.1. «Курс загальної лінгвістики» і його значення для сучасного мовознавства. Філософські основи лінгвістичної концепції. Основні положення теорії Соссюра. 3.2. Мова як система знаків. Три аспекти мови: лінгвальна діяльність, мова і мовлення. Вчення про синхронію і діахронію. Знаковий характер мови. Зовнішня і внутрішня лінгвістика. Вчення Соссюра як теоретична база структуралізму. 3.3. Празька лінгвістична школа. 3.4. Глосематика (копенгагенський структуралізм). 3.5. Дескриптивна лінгвістика. 3.6. Генеративізм.</p>	<p>заняття, дискусія</p>		<p>1. У чому полягає новизна теорії Ф. де Соссюра та його вплив на розвиток мовознавства у ХХ ст.? 2. Чим зумовлена поява структуралізму?</p>	<p>оцінка-5 балів</p>	<p>згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 4. Постструктуралістичне мовознавство. (Мовознавство на сучасному етапі). 4.1. Когнітивна лінгвістика. 4.2. Комунікативна лінгвістика. 4.3. Лінгвістика тексту. 4.4. Функціональна лінгвістика.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>1, 2, 4, 5, 9</p>	<p>Проблемне завдання: 1. Назвіть напрями, які розвиваються в мовознавстві нашого часу.</p>	<p>Максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 5. Мова і суспільство. 5.1. Природа, сутність і функції мови. 5.2. Соціальна зумовленість мовних явищ. Поняття про мовну норму. 5.3. Мова як засіб соціальної, національної і культурної ідентичності. 5.4. Соціолінгвістика.</p>	<p>Лекція, практичне заняття, дискусія</p>	<p>1, 2, 3, 4, 5</p>	<p>Проблемне завдання: 1. Які напрями лінгвістики пов'язані із виникненням 3 точок зору на природу мови?</p>	<p>Максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 6. Мова і мислення. 6.1. Проблема співвідношення мови і мислення. Менталістика як</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>3, 4, 5, 7, 9</p>	<p>Проблемне завдання: 1. Як одиниці поняттєвого</p>	<p>Максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом</p>

<p>наука, що вивчає взаємозв'язки мови, мислення і свідомості. 6.2. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення. Нейролінгвістика. 6.3. Роль мови у процесі пізнання.</p>			<p>мислення пов'язані з мовними одиницями?</p>		<p>м занять</p>
<p>Тема 7. Мова і мовлення. 7.1. Мова і мовлення як два аспекти мовної діяльності. 7.2. Одиниці мови і мовлення на всіх рівнях мовної системи, їх співвідношення. 7.3. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення. 7.4. Психолінгвістика – наука про мовну діяльність.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>1, 2, 3, 4, 5</p>	<p>Проблемне завдання: 1. Як співвідносяться одиниці мовного і мовленнєвого рівнів?</p>	<p>Максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 8. Мова та історія. 8.1. Мова як явище, що історично розвивається. Темпи мовних змін і розвиток мови. 8.2. Синхронія і діахронія. 8.3. Зовнішні причини мовних змін. 8.4. Внутрішні причини мовних змін.</p>	<p>Лекція, практичне заняття, дискусія</p>	<p>1, 4, 5, 7, 10</p>	<p>Підготовка інформаційних проєктів.</p>	<p>Максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 9. Методологія та методи дослідження мови. 9.1. Загальнонаукові способи дослідження: спостереження, експеримент, моделювання. Дедукція й індукція, аналіз і синтез у лінгвістичних дослідженнях. 9.2. Поняття про метамову опису мови. 9.3. Класифікація методів лінгвістичних досліджень. 9.4. Характеристика методів лінгвістичного аналізу.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>2, 3, 4, 7</p>	<p>Виконання тестових завдань.</p>	<p>Максимальна оцінка-5 балів</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт «8.3. Види контролю» Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника)</p>
--	--

	<p><u>(Редакція 5).</u> Вид контролю – екзамен. Загальні 100 балів включають: 25 балів за практичні заняття; 15 балів за самостійну роботу; 10 балів за контрольну роботу; 50 балів за екзамен. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Контрольна робота виконується у письмовому вигляді. Вона складається із трьох питань, які охоплюють весь матеріал курсу у відповідності до навчальної програми. Контрольна робота максимально оцінюється у 10 балів. Тривалість виконання контрольної роботи – 90 хв. Екзаменаційна робота має правильно (концептуально обґрунтовано) висвітлити 50+1% обсягу матеріалу білета (4 питання). При бажанні студента здійснюється усний захист екзаменаційної роботи для підвищення підсумкової оцінки.</p>
Практичні заняття	<p>Поточне оцінювання знань здійснюється під час проведення практичних занять і оцінюється в національній шкалі (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»). Максимальна оцінка балів за практичні заняття 25 балів. Окремо оцінюється написання контрольної роботи (10 балів) і самостійна робота (15 балів).</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент допускається до підсумкового контролю, якщо виконав більше 60% завдань курсу, відпрацював всі заняття і за результатами оцінювання (бали за практичні заняття, контрольну роботу і самостійну роботу) набрав не менше 25 балів.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Присутність студентів на практичних заняттях, контрольній роботі та екзамені є обов'язковою. У процесі написання контрольної та екзаменаційної робіт неприпустимими є плагіат та списування.</p> <p>Обов'язковим для отримання допуску до екзамену є відпрацювання практичних занять, написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.</p> <p>Якщо студент пропустив практичне заняття, необхідно виконати всі практичні завдання, передбачені даним заняттям, пройти тестування та отримати відповідну оцінку. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.</p> <p>Студент, який не набрав 25 балів (сума балів за практичні заняття, контрольну роботу і самостійну роботу) до екзамену не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент може отримати допуск до складання екзамену, відпрацювавши всі заняття і виконавши всі передбачувані види робіт, зокрема написання контрольної роботи, виконання самостійної роботи, тестування у системі дистанційного навчання (https://d-learn.pro).</p> <p>Лекції, тестові завдання, завдання для самостійної роботи, а також додаткові ресурси для засвоєння змісту курсу є доступними на сайті дистанційного навчання. Консультації щодо виконання самостійної роботи можна отримати щовівторка в аудиторії 410 або в телефонному режимі, за допомогою e-mail, viber, telegram.</p>	
8. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф.С. Духовна синергетика рідної мови: лінгвофілософські нариси: монографія. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 187 с. 2. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. Підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2011. 240 с. 3. Зіставно-типологічні студії: українська мова на тлі споріднених мов: монографія / за 	

- ред. акад. НАПН України В. І. Кононенка. Київ; Івано-Франківськ; Варшава, 2015. 316 с.
4. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Підручник. Вид. 3-тє, доп. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 464 с.
 5. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. Підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 424 с.
 6. Куранова С.І. Основи психолінгвістики. Навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
 7. Лучик В.В. Вступ до слов'янської філології. Підручник. Вид. 2-ге, випр., доп. Київ: ВЦ «Академія», 2013. 344 с.
 8. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.
 9. Супрун Л.В. Загальне мовознавство. Практичні заняття, самостійна робота. Навч. посібник. Київ: Знання, 2012. 335 с.
 10. Gołąb Z. O pochodzeniu Słowian w świetle faktów językowych. Kraków, 2004. 405 s.
 11. Kononenko I. Język ukraiński i polski: studium kontrastywne. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2012. 808 s.
 12. Tokarski R. Światy słowami: wykłady z semantyki leksykalnej. Lublin, 2013. 371 s.
 13. Wierzbicka A. Semantyka: jednostki elementarne i uniwersalne. Lublin, 2006. 535 s.

Додаткові електронні ресурси:

1. <http://www.litopys.org.ua>
2. <http://www.mova.info>
3. <https://www.pravopys.net>
4. <https://ukr-mova.in.ua>
5. <https://t.me/semantyk>

Викладач: **Воробець О.Д.**